

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการความโปร่งใสระหว่าง เทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดพิษณุโลก

Comparative Study Of Transparency Governance Between Municipalities And Subdistrict Administrative Organizations In Phitsanulok Province

ประภาพรณ รักเลี้ยง¹

Prapaphan Rakleang

มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Phitsanulok University

พชรดนัย วัชรธนพัฒน์ธาดา²

Phacharadanai Watcharathanapattada

มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Phitsanulok University

* Corresponding author E-mail: Pacharadanaiw@plu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)	วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised)	วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)
23 กุมภาพันธ์ 2569	7 พฤษภาคม 2569	15 พฤษภาคม 2569

¹ อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

² อาจารย์ประจำ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก และ 2) เปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสระหว่างทั้งสองประเภทองค์กร กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสโดยรวมของเทศบาลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.45) และองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.49) โดยเทศบาลมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการเปิดเผยข้อมูล ($\bar{X} = 4.30$) และ การตรวจสอบภายใน ($\bar{X} = 4.25$) และ 2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสของเทศบาลแตกต่างจากองค์การบริหาร ส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 6.27$, $p = 0.001$) สะท้อนให้เห็นว่าโครงสร้างองค์กรและศักยภาพทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรส่งเสริมการพัฒนาระบบเปิดเผยข้อมูลสาธารณะในรูปแบบดิจิทัล (Open Data) ให้มีมาตรฐานเดียวกันในทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) ควรยกระดับศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบตรวจสอบภายใน และ
- 3) ควรกำหนดนโยบายแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ระหว่างเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อยกระดับความโปร่งใสและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ความโปร่งใส ; ธรรมาภิบาล ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ; การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ

Abstract

This research aimed to (1) examine the level of transparency management of municipalities and subdistrict administrative organizations (SAOs) in Phitsanulok Province, and (2) compare the levels of transparency management between these two types of local government organizations. The sample consisted of 120 respondents, including civil servants and local government personnel. The research instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using mean, standard deviation, and independent samples t- test. The findings revealed that: (1) the overall level of transparency management of municipalities was at a high level ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = 0.45), while that of SAOs was also at a high level ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = 0.49). Municipalities demonstrated higher mean scores in all dimensions, particularly in information disclosure ($\bar{x} = 4.30$) and internal audit ($\bar{x} = 4.25$); and (2) the hypothesis testing indicated that the transparency management level of municipalities was significantly different from that of SAOs at the .05 level ($t = 6.27$, $p = 0.001$). These findings suggest that organizational structure and resource capacity are key determinants influencing the level of transparency in local government organizations. Policy recommendations include: (1) promoting standardized digital public information disclosure systems (Open Data) across all local government organizations; (2) enhancing the capacity of SAOs in information technology and internal audit systems; and (3) establishing policies to facilitate the exchange of best practices between municipalities and SAOs to improve transparency and strengthen good governance at the local level in a sustainable manner.

Keywords: Transparency ; Good Governance ; Local Government Organizations ; Comparative Study

บทนำ

ในบริบทของการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ ความโปร่งใส (Transparency) และธรรมาภิบาล (Good Governance) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการจัดบริการสาธารณะและบริหารทรัพยากรในระดับพื้นที่หลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะตัวชี้วัดคุณภาพการบริหารภาครัฐ (Denhardt & Denhardt, 2015; UNDP, 2019)

ในประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีความแตกต่างด้านโครงสร้างองค์กร ศักยภาพทรัพยากร และระบบบริหารจัดการ โดยเทศบาลมักมีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และระบบตรวจสอบภายในที่เป็นทางการมากกว่า ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีความใกล้ชิดกับชุมชนและเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ความแตกต่างเชิงโครงสร้างดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสในการบริหารงาน (King Prajadhipok's Institute, 2024) แม้ว่าประเทศไทยจะมีการพัฒนาเครื่องมือประเมินความโปร่งใส เช่น ดัชนีคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานของภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) แต่การศึกษาล่าสุดยังมุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดหรือการประเมินภาพรวมในระดับมหภาค (National Anti-Corruption Commission [NACC], 2025) ขณะที่การศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างประเภทภายในบริบทพื้นที่เดียวกันยังมีจำกัด ส่งผลให้ยังไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนว่าประเภทขององค์กร มีอิทธิพลต่อระดับความโปร่งใสเพียงใดเมื่อควบคุมปัจจัยด้านบริบทพื้นที่

ในเชิงทฤษฎี แนวคิดระบบราชการของ Weber (1947) ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนและระบบควบคุมภายในที่เข้มแข็งจะเอื้อต่อความสามารถในการตรวจสอบ

และความโปร่งใส ขณะที่แนวคิด New Public Service เน้นการเปิดเผยข้อมูลและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ (Denhardt & Denhardt, 2015) นอกจากนี้ Transparency International (2023) ได้เสนอกรอบการประเมินความโปร่งใสที่เชื่อมโยงระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบ และระบบตรวจสอบกับระดับการรับรู้การทุจริต

จังหวัดพิษณุโลกเป็นพื้นที่ที่มีทั้งบริบทเมืองและชนบทผสมผสานกัน และมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองประเภทดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขเชิงนโยบายเดียวกัน จึงเหมาะสมสำหรับการศึกษาเชิงเปรียบเทียบเพื่อแยกอิทธิพลของโครงสร้างองค์กรออกจากบริบทพื้นที่ การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์และเปรียบเทียบการบริหารจัดการความโปร่งใสระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้กรอบแนวคิดด้านธรรมาภิบาลและความโปร่งใส เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและยกระดับมาตรฐานความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก

การทบทวนวรรณกรรม

1. พัฒนาการแนวคิดความโปร่งใสในการบริหารภาครัฐ

แนวคิดความโปร่งใส (Transparency) ได้พัฒนาอย่างเป็นระบบภายใต้กระแสการปฏิรูประบบราชการและการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ โดยเฉพาะภายหลังทศวรรษ 1990 ที่องค์กรระหว่างประเทศ เช่น UNDP และ World Bank ผลักดันกรอบธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนา (UNDP, 2019) ความโปร่งใสถูกนิยามว่าเป็น

กระบวนการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของรัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึง ตรวจสอบ และ ประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างเสรี

ในเชิงทฤษฎี แนวคิดนี้สัมพันธ์กับทฤษฎีระบบราชการของ Weber (1947) ซึ่งเสนอว่าองค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจน บทบาทหน้าที่เป็นทางการ และระบบการควบคุม ภายในที่เป็นระบบ จะมีความสามารถในการตรวจสอบและความโปร่งใสสูงกว่าต่อมา Denhardt and Denhardt (2015) พัฒนาแนวคิด New Public Service โดยเน้นว่ารัฐควร รับผิดชอบต่อประชาชนมากกว่าการควบคุม และต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ครบถ้วนเพื่อสร้าง ความไว้วางใจต่อสาธารณะ Transparency International (2023) ขยายกรอบวัดความ โปร่งใสผ่านดัชนี Corruption Perceptions Index (CPI) โดยการเชื่อมโยงการเปิดเผยข้อมูล การตรวจสอบภายใน และกลไกความรับผิดชอบต่อระดับการรับรู้การทุจริตของประเทศต่างๆ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดความโปร่งใสในระดับสากลพัฒนาไปสู่การเป็นตัวชี้วัด คุณภาพการบริหารภาครัฐ มากกว่าจะเป็นเพียงหลักจริยธรรมเชิงนามธรรม

2. แนวคิดธรรมาภิบาลกับด้านความโปร่งใส

ธรรมาภิบาล (Good Governance) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความ โปร่งใส ความรับผิดชอบต่อ หลักนิติธรรม การมีส่วนร่วม และประสิทธิภาพ (UNDP, 2019) ความโปร่งใสถือเป็นกลไกหลักที่เชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นเข้าด้วยกัน เพราะการเปิดเผยข้อมูล นำไปสู่การตรวจสอบ (Accountability) และการมีส่วนร่วม (Participation) Denhardt and Denhardt (2015) ชี้ว่าการสร้างความไว้วางใจสาธารณะต้องอาศัยการสื่อสารสองทางและ การเข้าถึงข้อมูลอย่างเท่าเทียม ในขณะที่ Weber (1947) มองว่าความโปร่งใสเกิดจากระบบ ราชการที่มีโครงสร้างชัดเจน

ดังนั้น ความโปร่งใสจึงมีทั้งด้านเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการซึ่งงานวิจัยนี้ใช้ เป็นกรอบวิเคราะห์ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure)
- 2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Accountability)
- 3) การมีส่วนร่วม (Participation)

4) การตรวจสอบภายใน (Internal Audit)

3. งานวิจัยเกี่ยวกับความโปร่งใสในระดับท้องถิ่น

การศึกษาหลายประเทศพบว่าระดับความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ความหนาแน่นประชากร และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (Transparency International, 2023) กล่าวคือ พื้นที่ที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในภูมิภาค (Regional GDP) สูง มีฐานภาษีมั่นคง และมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้มแข็ง มักมีศักยภาพในการพัฒนาระบบเปิดเผยข้อมูล (Information Disclosure System) และระบบบริหารจัดการดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ทั้งนี้ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดังกล่าวสามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบ e-Government การจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์ และการบริหารงบประมาณแบบโปร่งใสผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่อง

ในเชิงทฤษฎี ความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายผ่านกรอบความคิดธรรมาภิบาลของ UNDP (2019) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความสามารถของรัฐ (State Capacity) เป็นเงื่อนไขสำคัญของความโปร่งใส กล่าวคือ หน่วยงานที่มีทรัพยากรเพียงพอ บุคลากรที่มีทักษะ และระบบบริหารจัดการที่ทันสมัย จะสามารถสร้างกลไกความรับผิดชอบและการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ในทำนองเดียวกัน แนวคิด New Public Service ของ Denhardt and Denhardt (2015) เน้นว่าการเปิดเผยข้อมูลและการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียม เป็นกลไกสร้างความไว้วางใจ (Public Trust) ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและระบบข้อมูลที่พัฒนาแล้ว

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองจึงมักมีระบบ e-Government และ Open Data ที่พัฒนาในระดับสูงกว่าองค์กรในระดับชนบท ตัวอย่างเช่น การเผยแพร่งบประมาณรายจ่ายประจำปีผ่านเว็บไซต์ การรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียลไทม์ การถ่ายทอดสดการประชุมสภาท้องถิ่น และการเปิดช่องทางร้องเรียนออนไลน์ที่สามารถติดตามผลได้ กระบวนการเหล่านี้ไม่เพียงเพิ่มความโปร่งใสเชิงข้อมูล (Information Transparency) แต่ยังเสริมสร้างความโปร่งใสเชิงกระบวนการ (Process Transparency) และความโปร่งใส

เชิงการมีส่วนร่วม (Participatory Transparency) อีกด้วย (Transparency International, 2024) ในทางกลับกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชนบทมักเผชิญข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ส่งผลให้การเปิดเผยข้อมูลยังอยู่ในรูปแบบเอกสารกระดาษหรือป้ายประกาศภายในสำนักงาน ซึ่งจำกัดการเข้าถึงของประชาชนในวงกว้าง นอกจากนี้ ระดับความหนาแน่นประชากรและระดับการศึกษาในพื้นที่ยังมีผลต่อความต้องการตรวจสอบของสาธารณะ กล่าวคือ พื้นที่ที่ประชาชนมีการศึกษาและการเข้าถึงสื่อดิจิทัลสูง มักมีแรงกดดันทางสังคมให้หน่วยงานเปิดเผยข้อมูลมากกว่า

อย่างไรก็ตาม แม้งานวิจัยต่างประเทศจำนวนมากจะยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีกับระดับความโปร่งใส แต่การศึกษาส่วนใหญ่ยังคงมุ่งวิเคราะห์ในระดับประเทศ (Cross-national comparison) หรือระดับรัฐ/มลรัฐ มากกว่าการเปรียบเทียบเชิงโครงสร้างระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่าง ๆ ภายในพื้นที่เดียวกัน กล่าวคือ ยังขาดการศึกษาที่เปรียบเทียบองค์กรที่มีฐานกฎหมายและโครงสร้างอำนาจแตกต่างกัน เช่น เทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจและสังคมเดียวกัน ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ยังไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนว่า ความแตกต่างเชิงโครงสร้างองค์กร มีผลต่อระดับความโปร่งใสเพียงใด เมื่อควบคุมปัจจัยด้านบริบทพื้นที่ งานวิจัยจำนวนมากยังใช้ข้อมูลทุติยภูมิระดับมหภาค (Macro-level data) ซึ่งอาจสะท้อนภาพรวม แต่ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างเชิงลึกในระดับองค์กร (Organizational-level analysis) ได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น การศึกษาเชิงเปรียบเทียบภายในจังหวัดเดียวกัน โดยใช้เครื่องมือวัดมาตรฐานเดียวกัน จึงมีความสำคัญต่อการเติมเต็มช่องว่างของความรู้และช่วยแยกแยะอิทธิพลของ ประเภทองค์กร ออกจาก บริบทพื้นที่ อย่างเป็นระบบ

กล่าวโดยสรุป แม้วรรณกรรมสากลจะชี้ชัดว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีมีผลต่อระดับความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการเปรียบเทียบเชิงโครงสร้างภายในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาต่อไป ในบริบทประเทศไทยและระดับจังหวัด เพื่อให้เข้าใจพลวัตของความโปร่งใสในมิติที่ละเอียดและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

4. งานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในบริบทประเทศไทย การศึกษาความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภายใต้กรอบการประเมิน ดัชนีคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (National Anti-Corruption Commission [NACC], 2023) ดัชนี ITA ถือเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่มีบทบาทสำคัญในการยกระดับมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐไทย โดยประเมินผ่านองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูล การป้องกันการทุจริต การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ รายงานของ NACC (2025) ระบุว่า อปท. เป็นกลุ่มหน่วยงานที่มีความแตกต่างของคะแนน ITA ค่อนข้างสูงระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท โดยเฉพาะในมิติการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะผ่านระบบออนไลน์ (Open Data) และการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งนี้ การประเมิน ITA มีลักษณะเป็นการประเมินเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและการตรวจสอบข้อมูลเว็บไซต์ของหน่วยงาน จึงสะท้อนระดับ การเปิดเผยข้อมูล มากกว่ามิติ ประสิทธิภาพเชิงกระบวนการของความโปร่งใส

ในเชิงงานวิจัยเชิงพื้นที่ Panithi (2023) ศึกษาการบริหารจัดการความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่าองค์กรที่มีการพัฒนาเว็บไซต์อย่างเป็นระบบ มีการเผยแพร่งบประมาณ รายงานการเงิน และแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องจะมีคะแนน ITA สูงกว่าองค์กรที่ไม่มีการปรับปรุงข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ผลการศึกษานี้สะท้อนความสำคัญของ โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ต่อระดับความโปร่งใส อย่างไรก็ตาม งานดังกล่าวมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงปัจจัย (Determinants) โดยไม่ได้เปรียบเทียบประเภทองค์กร เช่น เทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างเป็นระบบ

Nuengchamnon, Sutthisai, & Sunthorn (2024) ศึกษาการเสริมสร้างความโปร่งใสในระดับตำบล พบว่าการจัดเวทีประชาคม การเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น และการรับฟังข้อร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความ

โปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบล งานวิจัยดังกล่าวเน้นมิติ การมีส่วนร่วม (Participation) ตามกรอบธรรมาภิบาลของ UNDP (2019) ซึ่งชี้ว่าการเปิดพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนมีบทบาทตรวจสอบรัฐ เป็นกลไกสำคัญของความโปร่งใสเชิงประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การศึกษาเป็นกรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่เดียว จึงมีข้อจำกัดในการอธิบายภาพรวมระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ

Atthasat et al. (2024) วิเคราะห์ปัจจัยกำหนดระดับคุณธรรมและความโปร่งใสของ อบต. ในภาพรวมระดับประเทศ โดยใช้ข้อมูลitudinal จากคะแนน ITA พบว่าโครงสร้างประชากร ระดับรายได้เฉลี่ย และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประชาชน มีผลต่อคะแนน ITA อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Transparency International (2023) ที่เสนอว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับระดับความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ อย่างไรก็ตาม งานดังกล่าวยังคงวิเคราะห์ในระดับมหภาค (Macro-level analysis) และไม่ได้แยกประเภทองค์กรท้องถิ่นเพื่อทดสอบความแตกต่างเชิงโครงสร้างระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อพิจารณาภาพรวมของงานวิจัยในประเทศไทย สามารถสังเคราะห์ลักษณะร่วมได้ 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ ปัจจัยกำหนด (Determinants) ของคะแนน ITA มากกว่าการเปรียบเทียบประเภทองค์กรโดยตรง

ประการที่สอง การใช้คะแนน ITA เป็นตัวชี้วัดหลัก แม้มีความเป็นมาตรฐานเชิงนโยบาย แต่ยังมีข้อจำกัดบางมิติของความโปร่งใส โดยเฉพาะด้านการเปิดเผยข้อมูลออนไลน์

ประการที่สาม ขาดการทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติ (Statistical Difference Testing) ระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบลในบริบทพื้นที่เดียวกัน

ข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลให้ยังไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนว่า ความแตกต่างเชิงโครงสร้างองค์กร เช่น ขนาดงบประมาณ จำนวนบุคลากร หรือสถานะทางกฎหมาย มีผลต่อระดับความโปร่งใสเพียงใด เมื่อควบคุมปัจจัยด้านบริบทพื้นที่ งานวิจัยจำนวนมากใช้วิธีการ

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation) หรือการถดถอย (Regression) แต่ไม่ได้ใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Independent Samples t-test หรือ ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบองค์กรประเภทต่าง ๆ โดยตรง

นอกจากนี้ งานวิจัยไทยส่วนใหญ่ยังคงเน้นการอธิบายผลลัพธ์เชิงคะแนน มากกว่าการบูรณาการกรอบทฤษฎี เช่น ทฤษฎีระบบราชการของ Weber (1947) หรือแนวคิด New Public Service ของ Denhardt and Denhardt (2015) เพื่ออธิบายกลไกเชิงโครงสร้างของความโปร่งใส ส่งผลให้การวิเคราะห์ยังขาดมิติทางทฤษฎีที่ลึกซึ้ง

ดังนั้นช่องว่างขององค์ความรู้ในบริบทประเทศไทยจึงอยู่ที่การศึกษาซึ่งเปรียบเทียบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่างประเภท ภายในจังหวัดเดียวกัน โดยใช้เครื่องมือวัดเดียวกัน และทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติอย่างเป็นระบบ เพื่อแยกอิทธิพลของโครงสร้างองค์กรออกจากอิทธิพลของบริบททางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาลักษณะดังกล่าวจะช่วยยกระดับความเข้าใจเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับความโปร่งใสของการบริหารท้องถิ่น และสนับสนุนการกำหนดนโยบายเชิงเปรียบเทียบได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

5. การสังเคราะห์วรรณกรรมเชิงเปรียบเทียบ

เมื่อสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สามารถจัดกลุ่มองค์ความรู้ได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มแนวคิดเชิงทฤษฎี (2) กลุ่มงานประเมินดัชนีระดับประเทศและนานาชาติ และ (3) กลุ่มงานวิจัยเชิงพื้นที่ในประเทศไทย ซึ่งแต่ละกลุ่มมีจุดเน้น วิธีวิทยา และข้อจำกัดแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 กลุ่มแนวคิดเชิงทฤษฎี โครงสร้าง อำนาจ และธรรมาภิบาล กลุ่มแรกเป็นงานเชิงทฤษฎีที่อธิบาย กลไก ของความโปร่งใสผ่านโครงสร้างองค์กรและกระบวนการบริหารภาครัฐ โดยแนวคิดระบบราชการของ Weber (1947) เสนอว่าองค์กรที่มีโครงสร้างลำดับชั้นชัดเจน บทบาทหน้าที่เป็นทางการ และระบบควบคุมภายในที่เป็นลายลักษณ์อักษร จะเอื้อต่อความสามารถในการตรวจสอบ (Auditability) และความโปร่งใส เนื่องจากทุกกระบวนการมีหลักฐานและสามารถย้อนตรวจสอบได้ ต่อมา Denhardt and Denhardt (2015) พัฒนาแนวคิด New Public Service โดยเน้นว่าความโปร่งใสไม่ใช่เพียงผลลัพธ์ของโครงสร้าง

ราชการ แต่เป็น คุณค่าทางประชาธิปไตย ที่ต้องสร้างผ่านการเปิดเผยข้อมูล การสื่อสารสองทาง และการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดนี้เชื่อมโยงกับกรอบธรรมาภิบาลของ UNDP (2019) ซึ่งกำหนดให้ Transparency, Accountability และ Participation เป็นองค์ประกอบหลักของการบริหารภาครัฐที่ดี จากการสังเคราะห์ พบว่ากลุ่มแนวคิดเชิงทฤษฎีที่มีจุดร่วมสำคัญ คือ การมองว่าความโปร่งใสสัมพันธ์กับ โครงสร้างองค์กร และ ศักยภาพเชิงทรัพยากร (Organizational Capacity) อย่างไรก็ตาม งานเชิงทฤษฎีส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับนามธรรม ไม่ได้ทดสอบเชิงประจักษ์ในบริบทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยโดยตรง

5.2 กลุ่มงานประเมินดัชนี มาตรวัดเชิงนโยบายและการเปรียบเทียบระดับมหภาค กลุ่มที่สองเป็นงานที่ใช้ ดัชนี เป็นเครื่องมือวัดความโปร่งใสในระดับประเทศ หรือหน่วยงานรัฐ เช่น Corruption Perceptions Index (CPI) ของ Transparency International (2023) ซึ่งประเมินระดับการรับรู้การทุจริตของประเทศต่าง ๆ ผ่านข้อมูลสำรวจและผู้เชี่ยวชาญ โดยชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างการกำกับดูแล และระดับความโปร่งใส (Transparency International, 2023, ในบริบทประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้พัฒนาเครื่องมือ ITA (Integrity and Transparency Assessment) เพื่อประเมินหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (NACC, 2025) โดยดัชนีดังกล่าวประกอบด้วย ตัวชี้วัดด้านการเปิดเผยข้อมูล การป้องกันการทุจริต และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จุดแข็งของงานกลุ่มนี้คือ มีมาตรฐานการวัดที่เป็นระบบ สามารถเปรียบเทียบข้ามหน่วยงานหรือข้ามประเทศได้ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดคือ การวิเคราะห์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมหภาค (Macro-level analysis) และเน้นคะแนนรวม (Aggregate score) มากกว่า การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างขององค์กรแต่ละประเภท นอกจากนี้ การใช้ดัชนีอาจสะท้อน การเปิดเผยข้อมูลบนเว็บไซต์ มากกว่าความโปร่งใสเชิงกระบวนการในทางปฏิบัติ

5.3 กลุ่มงานวิจัยเชิงพื้นที่ในประเทศไทย กลุ่มที่สามเป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งศึกษาความโปร่งใสของ อปท. ในบริบทจังหวัดหรือพื้นที่เฉพาะ เช่น Panithi (2023)

ที่ศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่าองค์กรที่มีเว็บไซต์และการเปิดเผยงบประมาณอย่างสม่ำเสมอมีคะแนน ITA สูงกว่า

Nattharorn and Lohwatsarin (2018) วิเคราะห์กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุ้งเงิน พบว่าการจัดเวทีประชาคมและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมีผลต่อระดับความโปร่งใส

Atthasat et al. (2024) วิเคราะห์ข้อมูล ITA ในภาพรวมระดับประเทศ พบว่าโครงสร้างประชากรและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมีผลต่อคะแนน ITA อย่างมีนัยสำคัญ

งานกลุ่มนี้มีข้อดีคือให้ข้อมูลเชิงบริบทพื้นที่ (Contextual insight) แต่ส่วนใหญ่ยังเน้นวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดคะแนน (Determinants of ITA score) มากกว่าการเปรียบเทียบประเภทองค์กรโดยตรง และมักใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation/Regression) มากกว่าการทดสอบความแตกต่าง เชิงสถิติ (Difference testing)

5.4 การวิเคราะห์จุดร่วมและจุดต่างของวรรณกรรม เมื่อพิจารณาจุดร่วมของวรรณกรรมทั้งสามกลุ่ม พบว่ามีความสอดคล้องกันในประเด็นสำคัญ คือ ความโปร่งใสสัมพันธ์กับโครงสร้างองค์กร ศักยภาพทรัพยากร และการเข้าถึงเทคโนโลยี กล่าวคือ องค์กรที่มีงบประมาณ บุคลากร และระบบสารสนเทศเพียงพอ มีแนวโน้มจะมีระดับความโปร่งใสสูงกว่า อย่างไรก็ตาม จุดต่างหรือข้อจำกัดที่สำคัญ คือ ยังไม่มีงานวิจัยที่ทดสอบ ความแตกต่างเชิงโครงสร้าง ระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบลภายในจังหวัดเดียวกัน โดยใช้เครื่องมือวัดเดียวกันและวิเคราะห์ด้วยสถิติเปรียบเทียบโดยตรง กล่าวอีกนัยหนึ่งงานที่ผ่านมาไม่สามารถแยกอิทธิพลของ ประเภทองค์กร ออกจากบริบทพื้นที่ได้อย่างชัดเจน การขาดงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบภายในพื้นที่เดียวกัน ส่งผลให้ยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่าความแตกต่างด้านสถานะทางกฎหมาย โครงสร้างงบประมาณ หรือระบบบริหารบุคลากร ระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล มีผลต่อระดับความโปร่งใสเพียงใดเมื่อควบคุมปัจจัยด้านบริบทเศรษฐกิจและสังคม

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมทั้งเชิงทฤษฎี เชิงดัชนี และเชิงพื้นที่ที่สามารถสรุปช่องว่างขององค์ความรู้ที่สำคัญได้อย่างเป็นระบบ ดังนี้

ประการแรก แม้วรรณกรรมจำนวนมากจะกล่าวถึงความสำคัญของโครงสร้างองค์กร ทรัพยากร และระบบตรวจสอบภายในต่อระดับความโปร่งใส แต่ยังขาดการศึกษาเชิงเปรียบเทียบโดยตรงระหว่าง เทศบาล กับ องค์การบริหารส่วนตำบล ภายในจังหวัดเดียวกัน งานที่ผ่านมาโดยมากเปรียบเทียบในระดับประเทศ หรือศึกษากรณีศึกษาเฉพาะองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ทำให้ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างเชิงโครงสร้างขององค์กรสองประเภทที่ดำเนินงานภายใต้บริบททางเศรษฐกิจและสังคมเดียวกันได้อย่างชัดเจน การไม่ควบคุมตัวแปรบริบทพื้นที่ (Contextual Variables) ทำให้ผลการศึกษาอาจสะท้อนอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก มากกว่าความแตกต่างเชิงโครงสร้างองค์กรโดยแท้จริง

ประการที่สอง งานวิจัยจำนวนมากใช้คะแนนดัชนี ITA เป็นตัวชี้วัดหลัก แม้จะเป็นเครื่องมือที่มีมาตรฐานเชิงนโยบาย แต่ยังมีข้อจำกัดในแง่การสะท้อนมิติความโปร่งใสเชิงกระบวนการ (Process Transparency) และเชิงโครงสร้าง (Structural Transparency) อย่างครบถ้วน นอกจากนี้การใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถวัดการรับรู้ของบุคลากรภายในองค์กรหรือกระบวนการปฏิบัติงานจริงได้อย่างละเอียด ดังนั้น การขาดการใช้เครื่องมือวัดมาตรฐานเดียวกันเพื่อเปรียบเทียบองค์กรสองประเภทในบริบทเดียวกัน จึงเป็นข้อจำกัดสำคัญขององค์ความรู้ปัจจุบัน

ประการที่สาม แม้งานวิจัยหลายชิ้นใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation) หรือการถดถอย (Regression Analysis) เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีผลต่อคะแนนความโปร่งใส แต่ยังขาดการทดสอบความแตกต่างเชิงสถิติ (Statistical Difference Testing) อย่างเป็นระบบ เช่น การใช้ Independent Samples t-test หรือ ANOVA เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างองค์กรประเภทต่าง ๆ โดยตรง การไม่มีการทดสอบลักษณะดังกล่าว ทำให้ไม่สามารถยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าความแตกต่างด้านโครงสร้างองค์กร เช่น ขนาดงบประมาณ จำนวนบุคลากร หรือระบบตรวจสอบภายใน ส่งผลต่อระดับความโปร่งใสอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

ประการที่สี่ แม้วรรณกรรมเชิงทฤษฎี เช่น แนวคิดระบบราชการของ Weber แนวคิด New Public Service ของ Denhardt and Denhardt และกรอบธรรมาภิบาลของ

UNDP จะเสนอกรอบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์กรกับความโปร่งใสไว้อย่างชัดเจน แต่ยังขาดการบูรณาการกรอบทฤษฎีเหล่านี้เข้ากับการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ในระดับพื้นที่ กล่าวคือ งานจำนวนมากยังแยกส่วนระหว่างทฤษฎีกับข้อมูลเชิงพื้นที่ ทำให้การอธิบายผลยังไม่เชื่อมโยงเชิงโครงสร้างอย่างสมบูรณ์

จากช่องว่างดังกล่าว งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเติมเต็มข้อจำกัดทางองค์ความรู้โดยดำเนินการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทั้งบริบทเมืองและชนบทผสมผสานกัน การศึกษาในพื้นที่เดียวกันช่วยควบคุมอิทธิพลของปัจจัยภายนอก เช่น โครงสร้างเศรษฐกิจระดับจังหวัด และนโยบายส่วนกลาง ทำให้สามารถวิเคราะห์ผลของ ประเภทองค์กร ต่อระดับความโปร่งใสได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ งานวิจัยยังใช้เครื่องมือวัดเดียวกัน ครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบภายใน ซึ่งสะท้อนทั้งมิติความโปร่งใสเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการ พร้อมทั้งใช้การทดสอบทางสถิติ (Independent Samples t-test) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างเป็นระบบ วิธีการดังกล่าวช่วยเพิ่มความเข้มแข็งเชิงระเบียบวิธี (Methodological Rigor) และทำให้ผลการศึกษาที่น่าหนักเชิงประจักษ์มากขึ้น

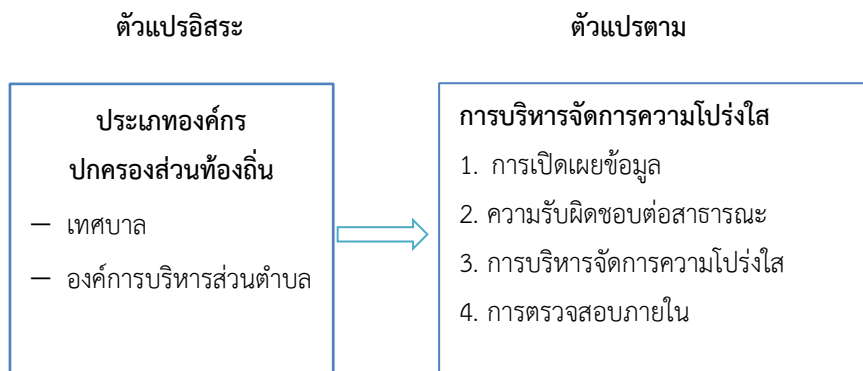
กล่าวโดยสรุป การศึกษานี้มีบทบาทสำคัญในการแยกอิทธิพลของ ประเภทองค์กร ออกจาก บริบทพื้นที่ อย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ระดับจังหวัด อันจะนำไปสู่การยกระดับองค์ความรู้ด้านความโปร่งใสของการบริหารท้องถิ่นไทยให้มีความชัดเจน แม่นยำ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นตัวแปรเชิงโครงสร้างที่กำหนดศักยภาพองค์กร (Organizational Capacity) เช่น งบประมาณ บุคลากร และระบบ

เทคโนโลยี ซึ่งศักยภาพดังกล่าวส่งผลต่อความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีใน 4 มิติ ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การบริหารจัดการความโปร่งใส และการตรวจสอบภายใน

กลไกทั้ง 4 ด้านทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชิงกระบวนการ (Process Mechanisms) ที่นำไปสู่ระดับความโปร่งใสขององค์กรในภาพรวม โดยองค์กรที่มีศักยภาพสูง เช่น เทศบาล จะสามารถพัฒนาระบบข้อมูลและระบบตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพมากกว่า ส่งผลให้มีระดับความโปร่งใสูงกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. **ขอบเขตเนื้อหา** การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การบริหารจัดการความโปร่งใส โดยใช้แนวคิดธรรมาภิบาลของ Denhardt & Denhardt (2015) และกรอบตัวชี้วัดความโปร่งใสของ Transparency International (2023) เป็นกรอบแนวคิดหลัก ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่

- 1) การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure)
- 2) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Accountability)

3) การบริหารจัดการความโปร่งใส (Transparency Management)

4) การตรวจสอบภายใน (Internal Audit)

2. ขอบเขตพื้นที่ พื้นที่ศึกษาคือ จังหวัดพิษณุโลก ครอบคลุมเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลทุกอำเภอ รวมทั้งสิ้น 10 หน่วยงานตัวแทน ได้แก่ เทศบาลนครพิษณุโลก เทศบาลเมืองบางระกำ เทศบาลตำบลหัวรอ เทศบาลตำบลสมอแข องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขอดอน องค์การบริหารส่วนตำบลลงขวางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคลอง องค์การบริหารส่วนตำบลมะตูม องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำคู้

3. ขอบเขตด้านเวลา การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามดำเนินการระหว่างเดือนมีนาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2568

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1,201 คน (Department of Local Administration, 2024)

4.2 ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 300 คน ซึ่งถือเป็นขนาดตัวอย่างตามหลักการทางสถิติ อย่างไรก็ตาม การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างองค์กร 2 ประเภท (เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล) ภายใต้บริบทพื้นที่เดียวกัน และใช้การวิเคราะห์สถิติแบบ Independent Samples t-test ซึ่งสามารถใช้ได้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดปานกลาง (Creswell & Creswell, 2018; Field, 2018) ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 120 คน (กลุ่มละ 60 คน) โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังนี้

1) เพื่อให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มมีความสมดุล (Equal group size) ซึ่งช่วยเพิ่มความแม่นยำของการทดสอบ t-test

2) เพื่อให้สอดคล้องกับข้อจำกัดด้านเวลาและการเข้าถึงหน่วยงานในภาคสนาม

3) เพื่อควบคุมคุณภาพข้อมูล โดยเน้นการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากหน่วยงานตัวแทน (Representative Units) แทนการกระจายแบบกว้าง

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 120 คน จึงถือว่าเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การคัดเลือกหน่วยงาน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 10 แห่ง ที่เป็นตัวแทนของพื้นที่เมืองและชนบทในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ เทศบาล จำนวน 4 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 แห่ง การเลือกหน่วยงานพิจารณาจากความหลากหลายด้านขนาดองค์กร งบประมาณ และบริบทพื้นที่ เพื่อให้ครอบคลุมลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด

ขั้นที่ 2 การคัดเลือกบุคลากรภายในหน่วยงาน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) หรือการคัดเลือกแบบสะดวก (Convenience Sampling) ภายใต้เงื่อนไขว่าผู้ตอบแบบสอบถามต้องเป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารงานองค์กร

การกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเพิ่มความเป็นตัวแทนของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วยงานอย่างสมดุล ดังนี้

1. เทศบาล 4 แห่ง ๆ ละ 15 คน รวม 60 คน
2. องค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง ๆ ละ 10 คน รวม 60 คน

การกำหนดสัดส่วนดังกล่าวมีเหตุผล เพื่อให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมของแต่ละประเภทองค์กรเท่ากัน (60:60) สำหรับการเปรียบเทียบทางสถิติ เพื่อสะท้อนโครงสร้างองค์กรที่แตกต่างกัน (เทศบาลมีขนาดใหญ่กว่า จึงมีผู้ให้ข้อมูลต่อหน่วยงานมากกว่า) และเพื่อให้ข้อมูลครอบคลุมหลายหน่วยงาน ลดอคติจากการกระจุกตัวของข้อมูล (Sampling Bias) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่นของเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก

ประเภท	หน่วยงาน	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
เทศบาล	เทศบาลนครพิษณุโลก, เทศบาลเมือง บางระกำ, เทศบาลตำบลหัวรอ, เทศบาลตำบลสมอแข	480	60
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	อบต.บ้านกร่าง, อบต.ไผ่ขอดอน, อบต.ดงขวาง, อบต.บ้านคลอง, อบต. มะตูม, อบต.วังน้ำคู้	721	60
รวม	10 หน่วยงาน	1,201	120

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล

2) การสร้างเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบวัดการบริหารจัดการความโปร่งใส 4 ด้าน ประกอบด้วย

1) ด้านการเปิดเผยข้อมูล 2) ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 3) ด้านการบริหารจัดการความโปร่งใส และ 4) ด้านการตรวจสอบภายใน (Internal Audit)

6) การทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

6.1 หาความเที่ยงตรง (validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของข้อคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ค่า IOC

เฉลี่ยเท่ากับ 0.87 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ (Laddawan, 2024)

6.2 หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงไปทดลองใช้ (try out) ข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครสวรรค์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทำการทดสอบด้วยสถิติวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient : α) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .87 ถือว่าเป็นค่าความเที่ยงที่ดี (Laddawan, 2024) สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

6.3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริง ที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานเป้าหมายทั้ง 10 แห่ง และติดตามคืนทางไปรษณีย์และการส่งด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนครบถ้วน 120 ชุด

8. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test แบบอิสระ (Independent Samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการบริหารจัดการความโปร่งใสระหว่างเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล

9. เกณฑ์การแปลผลการวิจัย

คะแนนที่ได้รับจะนำมาวิเคราะห์และแปลผลของค่าเฉลี่ยตามระดับความสำคัญโดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ในแต่ละระดับดังนี้ เบสท์ (Best, 1981)

สูตร = คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด / จำนวนชั้น ได้อันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.8

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง การบริหารจัดการความโปร่งใสอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง การบริหารจัดการความโปร่งใสอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง การบริหารจัดการความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง การบริหารจัดการความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง การบริหารจัดการความโปร่งใสอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสของเทศบาลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก

การบริหารจัดการความ โปร่งใส	Mean (เทศบาล)	S.D. (เทศบาล)	Mean (อบต.)	S.D. (อบต.)
การเปิดเผยข้อมูล	4.30	0.40	4.02	0.55
ความรับผิดชอบต่อ สาธารณะ	4.05	0.50	3.78	0.60
การบริหารจัดการความ โปร่งใส	3.25	0.34	3.07	0.38
การตรวจสอบภายใน	4.25	0.48	3.98	0.52
ภาพรวม	4.13	0.45	3.54	0.49

จากตารางที่ 2 พบว่า เทศบาลมีค่าเฉลี่ยภาพรวมด้านการบริหารจัดการ ความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.45) รายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเปิดเผยข้อมูล ด้านการตรวจสอบ ภายใน ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ส่วนด้านการบริหารจัดการความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีค่าเฉลี่ยภาพรวมด้านการบริหารจัดการความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 0.49) คือ ด้านการเปิดเผยข้อมูล ด้านการ

ตรวจสอบภายใน ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ส่วนด้านการบริหารจัดการความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก

รายการ	N	Mean	S.D.	t	Sig. (p)
เทศบาล	60	4.13	0.45		
องค์การบริหารส่วนตำบล	60	3.54	0.49	6.27	0.001*

*p < .05 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่าเฉลี่ยระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสของเทศบาล ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.45) สูงกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X}$ = 3.54, S.D. = 0.49) ค่า Sig. (p) = 0.001* ซึ่งน้อยกว่าระดับ นัยสำคัญที่กำหนดไว้ (.05) ดังนั้นยอมรับสมมติฐานที่ว่าระดับการบริหารจัดการ ความโปร่งใสของเทศบาลแตกต่างจากระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสของ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการความโปร่งใสระหว่างเทศบาลกับองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายผลดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสของทั้งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเทศบาลมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่าเทศบาล

ซึ่งมีโครงสร้างองค์กรที่เข้มแข็งกว่า มีระบบการเปิดเผยข้อมูลและกลไกการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ระดับความโปร่งใสโดยรวมสูงกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในพื้นที่ชนบท ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับ งานของ Rerngmeesrisuk (2019) พบว่า อปท. ที่มี บรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมและมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างต่อเนื่อง จะมีระดับความโปร่งใสสูงขึ้นส่งผลให้องค์กรได้รับความเชื่อถือจากประชาชนมากขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสนับสนุนงานของ Atthasat, Wanaset & Jatuporn (2024) ซึ่งว่าปัจจัยด้านการเข้าถึงข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตและโครงสร้างประชากรในพื้นที่เป็นตัวกำหนดระดับคุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพื้นที่เมืองที่มีประชาชนเข้าถึงข้อมูลมากกว่ามีแนวโน้มที่จะมีความโปร่งใสสูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้ที่พบว่าเทศบาลมีระดับความโปร่งใสสูงกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในชนบท ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดธรรมาภิบาลของ UNDP (2019) ที่เน้นหลักความโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบ (Accountability) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) โดยเทศบาลซึ่งมีการเปิดเผยข้อมูลมากกว่ามีระบบรับฟังและตอบสนองต่อประชาชนชัดเจนกว่า จึงมีระดับความโปร่งใสสูงกว่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีระบบราชการของแมกซ์ เวเบอร์ (Weber, 1947) ที่อธิบายว่าองค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจน บทบาทหน้าที่แน่นอน และระบบควบคุมตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง จะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใสสูงกว่า องค์กรที่มีลักษณะกึ่งไม่เป็นทางการหรือมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร ซึ่งเป็นลักษณะที่มักพบในองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ชนบท โดยสรุป ผลการวิจัยสะท้อนว่า ความแตกต่างด้านทรัพยากร โครงสร้างองค์กร ระบบเปิดเผยข้อมูล และกลไกตรวจสอบภายใน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เทศบาลมีระดับความโปร่งใส สูงกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล การพัฒนาโครงสร้างและเครื่องมือด้านข้อมูล รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะยกระดับความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวม

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารจัดการความโปร่งใสของเทศบาลสูงกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถ

อธิบายได้จากปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ทรัพยากรบุคคล ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ กลไกตรวจสอบภายใน ซึ่งมักพัฒนาและชัดเจนกว่าในเทศบาล โดยเฉพาะเทศบาลในเขตเมือง ที่มีความพร้อมด้านบุคลากรและงบประมาณมากกว่า ส่งผลให้การเปิดเผยข้อมูล การกำกับ ติดตามและการบริการข้อมูลสาธารณะมีความเป็นระบบมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nuengchamnong (2024) พบว่า ปัจจัยด้านศักยภาพองค์กร ระบบการเปิดเผยข้อมูล และ กลไกการกำกับดูแลภายในเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประเมิน คุณธรรมและความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การตรวจสอบภายใน ที่มีประสิทธิภาพ จะมีระดับความโปร่งใสสูงกว่า และได้รับความไว้วางใจมากกว่า สอดคล้อง กับงานของ Rerngmeesrisuk (2019) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไก สำคัญในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบ และแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนและระบบเปิดเผยข้อมูลแบบเข้าถึงง่าย ช่วยยกระดับความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ โดยองค์กรที่มีการ สื่อสารข้อมูลผ่านช่องทางหลากหลาย เช่น เว็บไซต์ ระบบดิจิทัล และป้ายสาธารณะมีความ โปร่งใสสูงกว่าองค์กรที่ไม่มีระบบเปิดเผยข้อมูลเป็นระบบ ในเชิงทฤษฎีผลวิจัยยังสอดคล้องกับ หลักธรรมาภิบาลของ UNDP (2019) ซึ่งเน้นความโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบ (Accountability) และการมีส่วนร่วม (Participation) โดยเทศบาลที่มีการเปิดเผยข้อมูลแบบ ออนไลน์ เช่น แผนงาน รายงาน งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างและกลไกตรวจสอบ จึงมีความ โปร่งใสในระดับสูงกว่าองค์กรในชนบท และยังสอดคล้องกับทฤษฎีระบบราชการของ Weber (1947) ที่ระบุว่า องค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจน บทบาทหน้าที่เฉพาะเจาะจง และ กลไกตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง จะทำงานได้อย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ง่าย เทศบาลจึงมี ความได้เปรียบจากการมีเจ้าหน้าที่ประจำตำแหน่งและระบบกำกับติดตามที่แข็งแกร่งกว่า

องค์ความรู้ใหม่

นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในลักษณะความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบระหว่างประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับระดับการบริหารจัดการความโปร่งใส ภายใต้บริบทพื้นที่เดียวกัน โดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นฐานในการอธิบาย

ภาพที่ 1 โมเดลศักยภาพความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า ประเภทองค์กร (เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล) มีความสัมพันธ์กับระดับความโปร่งใสใน 4 มิติ ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การบริหารจัดการความโปร่งใส และการตรวจสอบภายใน โดยเทศบาลมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนความแตกต่างเชิงโครงสร้างขององค์กรมากกว่าการอธิบายในเชิงเหตุและผลโดยตรง

ในเชิงทฤษฎี ความสัมพันธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Weber (1947) ที่เชื่อมโยงโครงสร้างองค์กรกับความสามารถในการตรวจสอบ แนวคิด New Public Service (Denhardt & Denhardt, 2015) ที่เน้นการเปิดเผยข้อมูลและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และกรอบของ Transparency International (2023) ที่กำหนดมิติของความโปร่งใสในเชิงปฏิบัติ

องค์ความรู้ใหม่ของการศึกษานี้มี 3 ประการสำคัญ ได้แก่

- 1) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทองค์กร กับระดับความโปร่งใส ภายใต้บริบทพื้นที่เดียวกัน
- 2) วิเคราะห์ความโปร่งใสผ่าน 4 มิติ แทนการใช้คะแนนรวม ทำให้เห็นความแตกต่างได้ชัดเจนขึ้น
- 3) เชื่อมโยงกรอบทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับองค์กรท้องถิ่นโดยตรง
ทั้งนี้องค์ความรู้นี้อธิบายในเชิงความสัมพันธ์ ไม่ได้มุ่งยืนยันเหตุและผล และจำกัดอยู่ในบริบทของจังหวัดพิษณุโลก

บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการความโปร่งใสระหว่างเทศบาลกับองค์กรบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปข้อค้นพบที่สำคัญได้ว่าเป็นระบบว่า

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถอธิบายได้ในลักษณะความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ระหว่างประเภทองค์กรกับกลไกความโปร่งใสในระดับปฏิบัติ โดยองค์กรที่มีลักษณะเชิงโครงสร้างแตกต่างกันมีรูปแบบของการดำเนินการด้านความโปร่งใสที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญภายใต้บริบทพื้นที่เดียวกัน

ข้อค้นพบสำคัญของการศึกษานี้ไม่ได้อยู่ที่ระดับของความโปร่งใสเพียงอย่างเดียว แต่สะท้อนให้เห็นว่าประเภทองค์กร ทำหน้าที่เป็นตัวแปรเชิงโครงสร้างที่สัมพันธ์กับการพัฒนาหลักความโปร่งใสในหลายมิติ ทั้งการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

การบริหารจัดการความโปร่งใส และการตรวจสอบภายใน ซึ่งกลไกเหล่านี้มีลักษณะเชื่อมโยงกันในระบบ

ในเชิงองค์ความรู้ การศึกษานี้เสนอกรอบการอธิบายความโปร่งใสในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เน้นการเปรียบเทียบภายใต้บริบทเดียวกัน ซึ่งช่วยแยกอิทธิพลของโครงสร้างองค์กรออกจากปัจจัยแวดล้อม และ แสดงให้เห็นว่าความโปร่งใสสามารถพิจารณาได้ในมิติของกระบวนการมากกว่าการวัดผ่านดัชนีภาพรวมเพียงอย่างเดียว

โดยสรุป ความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้เป็นเพียงผลลัพธ์ของมาตรการเชิงนโยบายหรือการประเมินเชิงดัชนี แต่เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างองค์กรกับกลไกการบริหารในเชิงปฏิบัติ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแนวทางยกระดับธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1) ควรพัฒนาระบบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยหน่วยงานกำกับดูแล เช่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรกำหนดรูปแบบข้อมูลกลางและสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและโปร่งใส

2) ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบตรวจสอบภายใน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการตรวจสอบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการตรวจสอบและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดตามผลการดำเนินงาน

3) ควรยกระดับศักยภาพขององค์กรบริหารส่วนตำบลโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารจัดการข้อมูล ผ่านการสนับสนุนงบประมาณและการพัฒนาทักษะบุคลากร เพื่อให้สามารถดำเนินการด้านความโปร่งใสได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีระหว่างเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยหน่วยงานระดับจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน เพื่อยกระดับมาตรฐานความโปร่งใสในภาพรวม

5) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านการพัฒนาช่องทางการสื่อสารและระบบรับเรื่องร้องเรียนที่เข้าถึงได้ง่ายและมีการตอบสนองอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับประเทศ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติขั้นสูง

2.2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคดิจิทัล โดยเน้นบทบาทของระบบ e-Government และการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data) เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความเชื่อมั่นของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- Atthasat, S., Wanaset, A., & Jatuporn, C. (2024). Determinants of integrity and transparency of local administrative organizations in Thailand. *Journal of Public Administration and Governance Studies*.
https://www.researchgate.net/publication/366657531_The_factors_determining_integrity_and_transparency_level_of_local_government
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Prentice-Hall.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE Publications.

Denhardt, J. V., & Denhardt, R. B. (2015). *The new public service: Serving, not steering* (4th ed.). Routledge.

Department of Local Administration. (2024). *Summary of local government revenues for fiscal year 2024*. Ministry of Interior.
https://www.dla.go.th/download/work/summary_revenue/2567.pdf?notDownload=Y

Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). SAGE Publications.

King Prajadhipok's Institute. (2024). *Local governance and transparency development report*. King Prajadhipok's Institute.

Laddawan Phetroj. (2024). *Research methodology and statistical analysis*. Academic Press Thailand.

National Anti-Corruption Commission. (2023). *Role and responsibilities of the NACC in investigating corruption complaints in Thailand*.
<https://www.nacc.go.th/>

Nuengchamnong, P., Sutthisai, W., & Sunthorn, S. (2024). Factors affecting the success of integrity and transparency assessment of local administrative organizations in the Eastern Economic Corridor. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*, 18(1). <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmuj/article/view/277597>

Rerngmeesrisuk, J. (2019). Strategies for enhancing participation-based transparency among Thai local administrative organizations in the next decade. *Local Administration Journal*, 12(2), 233–252. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/colakkujournals/article/view/197691>

Transparency International. (2024). Corruption perceptions index 2024.

<https://www.transparency.org/en/cpi/2024>

United Nations Development Programme. (2019). Human development report 2019. <https://hdr.undp.org>

Weber, M. (1947). The theory of social and economic organization. Oxford University Press.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed.). Harper & Row.